

LUMIKENGILLÄ LUONTOON

PÄSI IKONEN TEKSTI JA KUVAT

**Lumikenkäily elää
vahvaa nousukautta. Retkiä sekä
kursseja järjestetään yhä enemmän
ja uusia harrastajia tulee lajin
piiriin. Välineiden tarjonta
lisääntyy jatkuvasti.**

Kenien hankintaa suunnitteleva joutuu valitsemaan kymmenien mallien väliltä. Lumikenkien perusominaisuuksista täytyy olla selvillä ja valita sitten omaan käyttötarkoitukseen sovelsa malli.

KOKO KANNATTA

Lumikengän pinta-ala vaikuttaa suoraan siihen, kuinka syväälle kävelijä uppoaa lumeen. Satakiloinen karpaasi tarvitsee reilusti suuremmat kulkuvälineet kuin 50-kiloinen neitonen. Valmistajat antavat malleilleen suuntaa antavia painosuosituksia. Lumikenkien kokoa miettiessä pitää muistaa ottaa huomioon myös mahdollisen reipun paino.

Kovilla hangilla kantopintaa tarvitaan huomattavasti vähemmän kuin pehmeässä pakkaslumessa. Jotinkin kenkämalleihin on saatavilla erikoisia jatkopäitä, joiden avulla kantavuutta voidaan säädellä. Parhaimmissa malleissa lisäpala kiinnitetään ja irrotetaan nopeasti yhdellä ruuvilla ilman työkaluja.

Lumen kerääntyminen lumikenkiin hidastaa menoa, tarttuipa lumi sitten kenkien pohjiin tai pinnalle. Pohjiin paakkuuntuva lumi voi aiheuttaa jopa vaaratilanteita, jos pito heikkenee. Tätä on valittavasti vaikea havaita liikkeessä ostopäätöstä tehdessä. Kannattaakin kuulostella muiden kokemuksia tai testata eri malleja vuokraamalla niitä ennen hankintaa.

MUOTO KÄYTÖN MUKAAN

Pitkänomaiset, kapeahkot lumikengät sopivat useimpiin käyttötarkoituksiin parhaiten. Niillä on helppo kävellä suoraan, ja pinta-ala riittää pehmeäänkin lumeen. Sopivasti koukistettukärkrikirakoo lumen pinnan jalkaa nostettaessa ja tekee liikkumisesta vaivatonta. Liian käyrä kärki kerää lunta lumikengän päälle.

Lyhyet ja pyöreämuotoiset lumikengät ovat paikallaan silloin, kun liikutaan pienellä alueella

ja tarvitaan ketteryyttä. Ne sopivat esimerkiksi leirikengiksi ja metsäroihin. Lumikenkäjuoksuun kehitetyt välineet ovat kooltaan pieniä ja vaativat aina kohtuullisen kovan uran alleen pitääkseen käyttäjänsä pinnalla.

Varvasukon tulee olla riittävän iso, jotta lumikenkällä käytettävät jalkineet mahtuvat siitä läpi. Mikä i kengän kärki ottaa kiinni aukon reunoihin, muodostuu kävelystä ärsyttävä ja pitkän päälle tuskallinenkin kokemus. Jalan luonnollinen liike on tärkeää, jotta lumikenkäilystä jaksaa nauttia.

APUA YLÄMÄKEEN

Pitkissä nousuissa oppii arvostamaan kantapäiden alle taitettavia nousurautoja. Niiden avulla jalan asento pysyy lähempänä vaakasuoraa ja pohkeiden rasitus vähenee merkittävästi. Nousuraudat pitää saada käännettyä paikalleen ja pois helposti yhdellä kädellä, muuten niiden käyttö tahtoo jäädä vähäiseksi.

Osan jäykistä siteistä pystyy lukitsemaan takaoastasta kiinni kengän pintaan. Tätä ominaisuutta

Kuvateksti.

■ Kuvateksti.

■ Kuvateksti.

voi hyödyntää jyrkkiä rinteitä alaspäin liukuessa sekä kivien ja kallioiden päältä hyppiessä. Monet puolijäykät siteet pitävät lumikengät hyvässä asennossa hypäessä, mutta osa kengistä taivuu ilman kantelukkoa ilmaan niin pystyyn, että ne rikkoutuvat helposti alastulossa.

Takaperin kävely on lumikengät jalassa hankalaa ilman siteen lukitusmahdollisuutta. Tätä mahdollisuutta voi tarvita esimerkiksi, jos laskeutuu köydellä jyrkkiä lumirinteitä. Useimmiten lumikengät toki laitetaan kiinni reppuun silloin, kun joudutaan laskeutumaan köysi-en varassa.

PITOA PIIEKEILLÄ

Lumikenkien pitoon vaikuttavat siteen mukana liikkuvat kärkiraudat, pohjaan kiinteästi asennetut piikit tai raudat sekä pohjan muotoilu. Fidon merkitys korostuu sitä enemmän, mitä jyrkemmissä maastoissa lumikenkällä on tarkoitus liikkua. Avoimilla rinteillä hangen pinta kovettuu nopeasti, kun taas metsissä lum säilyy pehmeänä pitkään.

Hyvillä kärkiraudoilla pääsee ylös hyvinkin jyrkkiä rinteitä, tosin niiden varassa nouseminen on raskasta. Pohjan muotoilulla voidaan parantaa lumikenkien pitoa etenkin pehmeässä lumessa. Yksittäisillä pohjapiikeillä saadaan aikaan kohutuullinen peruspito, jolla pärjää metsämaastossa ja loivilla rinteillä.

Kovapintaisilla jyrkillä rinteillä tarvitaan reilusti pitoa, jotta ylöspäin on yleensä mahdollista päästä. Tämä saavutetaan joko lähes koko lumikengän pituisilla voimakkaasti hampastetuilla kiskoilla tai ykeillä jalan alle sijoitettavilla jääraudoilla. Metallirunkoisissa lumikengissä voidaan hampastaa myös koko runko maksimaalisen pidon saamiseksi.

VAIKEAT VIISTORINTEET

Kovapintaiset ja jyrkät viistorinteet aiheuttavat suurimmat hankaluudet lumikenkäilijöille. Lumikengän asettuu rinnettä vasten ja jalka taipuu ikävään asentoon. Valmistajat ovat hakenet ratkaisua ongelmaan kiinnittämällä siteen runkon sivusuunnassa joustavilla osilla, esimerkiksi metallinivelillä tai nailon nauhoilla. Myös hyvä sivutaispito auttaa viistorinteissä.

Lumikengät jaetaan kolmeen päätyyppiin

Kovapintaisilla jyrkillä rinteillä tarvitaan reilusti pitoa, jotta ylöspäin on yleensä mahdollista päästä.

runkonsa mukaan. Muovirunkoiset lumikengät ovat valmistustapansa vuoksi edullisia ja kestäviä. Metallirunkoisissa lumikengissä pingotettua, joustavaa pohjamateriaalia kiertää putki- tai lat-takehikko. Levylumikengät muodostuvat nimen-sä mukaisesti yhtenäisestä levystä, ja myös ne valmistetaan nykyisin muovista.

Lumikenkien valinnan kannalta runkotyyppi-lä ei ole juurikaan merkitystä. Esimerkiksi muo-virunkoisten ja levylumikenkien raja alkaa olla hämärtynyt uusien eri ominaisuuksia yhdistele-vien mallien myötä. Metallirunkoisten, etenkin putkirunkoisten lumikenkien väliaikainen korja-us maasto-oloissa on helpompaa kuin muiden tyyppien.

SOPIVA SIDE

Side on lumikengän teknisin ja kallein osa, paitsi silloin kun käytetään yksinkertaista remmisidettä.

Saman lumikengän hinnassa voi sietäytyä mu-kaan olla kymmenien eurojen hintaeroja. Siteen merkitys lumikengissä on keskeinen, ja hyvään siteeseen sijoittaminen maksaa itsensä takaisin käytön helpottuna ja luotettavuutena.

Kumiset tai nahkaiset remmisiteet joustavat hyvin ja takaavat jalan luonnollisen liikkeen. Tu-kea niistä ei juurikaan saa, ja niitä voikin suositel-la vain tasaisilla alustoilla, kuten metsäkankailla, soilla tai järven jäällä, liikkumiseen. Remmisiteis-sä lumikengissä ei voi olla nousemista helpotta-via kärkiraudoja.

Jäykkään, koko jalkineen mittaiseen sitee-seen saa kengän kiinni erittäin napakasti. Jal-katerä ei pääse taipumaan päkiän alta, ja jalat rasittuvat eri tavalla kuin normaalisti kävelles-sä. Varpalle tulee kylmä jäykkä siteessä muita siteitä helpommin. Silloin kun jalkine itsessään on erittäin jäykkä pohjainen, kuten ylävuoristo-tai jääkiepelykenkä, ei siteen jäykkyydestä ole haittaa.

■ Kuvateksti.

VARMA VALINTA

Puolijäykkä side on useimmille käyttäjille paras valinta, sillä se sallii jalan luonnollisen liikkeen kävellessä, mutta tarjoaa kuitenkin vaihtelevassa maastossa tarvittavaa tukea. Tällaisessa siteessä päkiän alla on yhty levy, joka kiinnittyy lumikengän runkoon akselilla tai hihnoilla. Kaikissa nyky-aikaisissa puolijäykkissä siteissä on kärkeiraudat.

Siteen kiinnitys jalkaan voi olla toteutettu kumis- ja nahkaisin, muovisin tai nailonisin hihnoin sekä metallisilla tai muovilukoin. Tärkeintä on, että siteet saa säädettyä omille jalkineille sopiviksi ja että ne pysyvät säädöissään. Mukaan ei ole ärsyttävämpää kuin joutua kiristämään ja korjaamaan lumikengien kiinnitystä muutaman minuutin välein.

Lumikengillä liikuttaessa voi valita, haluaako käyttää sauvoja. Sauvoita kulkien kädet jäävät vapaaksi esimerkiksi valokuvaukseen. Mäkiä kiivetessä sauvoilla voi jakaa rasitusta myös ylävartalolle ja niistä on apua myös hankalissa paikoissa tasapainoillessa. Teleskooppisauvat saa tarvittaessa kiinnitettyä reppuun, ja pituuden säätömahdollisuudesta on hyötyä myös rinteitä ristiin rastiin kuljettaessa.

TEKNIKKAA JYLLÄÄ

Tasamaalla lumikengillä kävelyminen on jokseenkin yhtä helppoa kuin kävely muutenkin, kunhan vain välineet ovat oikeankokoiset. Jalat harallaan ei tarvitse kulkea, vaan edetään mahdollisimman

normaalein askelin. Syvässä lumessa joutuu polvia nostamaan korkealle, joten polun avaajan osan onkin aina raskain.

Alamäkeen kävellessä pidetään paino takana ja käytetään jälleen koko pohjaa parhaan pidon saavuttamiseksi. Pehmeässä lumessa lumikengillä voi myös liukua jyrkkiä rinteitä alas. Tällöin nojataan reilusti taakse ja käytetään lumikengien kantoja suksien tapaan. Liukumisessa piilee myös vaaransa, sillä pitkissä jyrkissä rinteissä vauhti voi karata niin, ettei liukua pysty enää hallitsemaan.

Ylämäkeen noustessakin kannattaa kävellä mahdollisimman normaalisti. Koko pohja koetaan saada joka askeleella hangen pintaa vasten pito-ominaisuuksien hyödyntämiseksi. Pidon heikentyessä viedään jalkaa hieman normaalia

■ Kuvateksti.

Monia aloittelevia hiihtäjiä pelottavat voiteluongelmat ovat lumikenkäilijöille tuntematon käsite.

pidemmälle eteen, jolloin saadaan lisää painetta pitoaudoille. Erittäin jyrkissä kohdissa voi nousta lyhyitä matkoja potkimalla kärkeirautoja lumeen.

lähdettyä pois valmiilta urilta ja merkityiltä reiteiltä.

VÄLINEET KÄYTÖN MUKAAN

Lumikengäretkeilyyn välineitä valitessa kannattaa ensimmäiseksi pohtia käyttöympäristöään. Metsämaastossa tarvitaan monipuolisesti sekä ylä- että alamäkiominaisuuksia sekä sopiva yhdistelmä ketteryyttä ja kantavuutta. Avotunturissa ja juovilla taas pito ja kantavuus ovat tärkeimmät valintakriteerit. Kuntoiluun tarvitaan joustavat siteet ja kevyet lumikengät.

Lumilautailijalle lumikengien alamäkiominaisuudet ovat luonnollisesti sivuseikka. Lautailijan kannattaa valita mahdollisimman hyvin pitävät lumikengät, joiden side toimii hyvin lautakengien kanssa. Myös varvasaukon kokoon täytyy kiinnittää huomiota, sillä paksukärkiset lautailumot eivät välttämättä mahdu kääntymään pienestä aukosta.

Lumikengillä retkeilevä: tarvitsevat aivan samat perusretkeilytaidot kuin muutkin ulkoilijat. Vaatimukset kasvavat aina reissujen pidentyessä ja olosuhteiden muuttuessa haastavammiksi. Erityisesti yön yli kestäväillä retkillä tulee hallita talviretkelyn turvalisäteen liittyvät asiat. Suunnistustaitoon kannattaa kiinnittää erityistä huomiota, sillä lumikengillä tulee usein

LUMIKENGÄT VAI SUKSET?

Lumikengä vertaillaan usein suksiin ja pohditaan, kumpi on parempi väline suomalaisiin maastoihin. Lumikengillä kävelyn oppii hiihtoa huomattavasti helpommin, ja niillä vasta-alkajakin pääsee helposti neitseellisille hangille luonnon keskelle. Monia aloittelevia hiihtäjiä pelottavat voiteluongelmat ovat lumikenkäilijöille tuntematon käsite.

Suksien tärkein etu on liu'uttamisella saavutettavat nopeus ja energiansäästö. Tämä tulee parhaiten esiin verrattain avoimissa ja loiva-piirteisissä maastossa. Lumikengät soveltuvat suksia paremmin tiheisiin metsiin ja jyrkille rinneille. Ylipäätään lumikengät vaativat vähemmän tekniikkaa hankalissa paikoissa, jonne suurin osa suksijoista ei voi turvallisesti ja mukavasti suunnata kulkuaan.

Molemmille välineille on siis käyttöympäristönsä ja käyttäjäkuntansa, eivätkä ne suinkaan ole toisiaan poissulkevia vempaleitä. Monipuolisesti luonnossa liikkuvat käyttävät sekä suksia että lumikengä tilanteen ja mielentilan mukaan. Ennen kaikkea luonnossa liikkuminen on hauskaa, käytettiin siinä mitä välineitä hyvänsä. ■